

ВАЛЕРІЯ ІВАНОВА

ПОДКАСТИ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКИХ РАДІОСТАНЦІЙ)

Коли мова йде про подкасти на тему російсько-української війни, важливо розуміти, що це не лише ще один інформаційний продукт. Це зовсім інший спосіб розповідати про війну. Якщо новини часто подають сухі факти – що сталося, де і коли, – то подкасти дають можливість показати глибину подій і, головне, людей, які через це проходять. Саме тому тематично такі подкасти значно ширші, ніж може здатися попервах.

Найперше, що впадає в око, – це велика увага до особистих історій. У подкастах часто звучать розповіді військових, волонтерів, медиків, переселенців. І це не тільки короткі коментарі, як у новинах, а повноцінні історії життя. Людина може розповісти, як вона потрапила на фронт, що відчувала в перші дні війни, як змінилося її життя. Такі історії слухаються зовсім інакше, ніж звичайні повідомлення, бо вони викликають емоції і дають відчуття реальності того, що відбувається [1, с. 15].

Ще одна важлива тема – це пояснення складних речей простою мовою. Війна – це не тільки бойові дії, а й політика, економіка, міжнародні відносини. У подкастах часто запрошують експертів, які пояснюють, що означають ті чи ті події, чому вони важливі і як можуть вплинути на ситуацію в країні. І це роблять без складних термінів, більш зрозуміло для звичайного слухача. Саме тому подкасти стають зручним способом розібратися в тому, що відбувається. Окремо варто звернути увагу на тему повсякденного життя під час війни. Це не завжди щось героїчне чи драматичне. Часто це прості речі: як люди адаптуються до нових умов, як працюють, як підтримують один одного. У подкастах такі моменти звучать дуже природно, без пафосу. І це важливо, бо війна постає частина щоденного життя.

Також у багатьох подкастах порушують тему втрат і переживань. Це одна з найскладніших тем, бо вона вимагає дуже обережного підходу. Але саме через такі розмови слухачі можуть краще зрозуміти, що стоїть за сухими цифрами втрат. Це не просто статистика, а конкретні люди, сім'ї, історії. І коли це звучить у форматі подкасту, без зайвого драматизму, це справляє сильніше враження. Не можна не згадати і про тему волонтерства. У багатьох подкастах розповідають про те, як звичайні люди допомагають армії, переселенцям, лікарям. Це історії про ініціативу, підтримку і

взаємодопомогу. Вони засвідчують, що війна – це не лише про фронт, а й про тил, де теж відбувається багато важливого [3, с. 58].

Ще один напрям – це аналіз медіа й інформаційної війни. У подкастах часто говорять про пропаганду, фейки, маніпуляції. Пояснюють, як відрізнити правдиву інформацію від неправдивої, чому важливо перевіряти джерела. Це особливо актуально, бо інформаційний простір зараз дуже перенасичений і не завжди зрозуміло, чому можна довіряти. Цікаво, що подкасти також дають можливість говорити про те, про що не завжди говорять у новинах. Наприклад, про психологічний стан людей. Багато випусків присвячені темі тривоги, страху, вигорання. Запрошують психологів або людей інших професій, які діляться своїм досвідом. І це допомагає слухачам краще розуміти свої емоції і не відчувати себе самотніми у переживаннях. Важливо також, що в подкастах часто поєднуються різні теми. Окремо можна сказати про мову і стиль таких подкастів. Вони зазвичай більш прості і наближені до живого спілкування. Тут менше офіційності і більше щирості. Це дозволяє говорити навіть про складні речі без зайвої напруги. І слухачам це легше сприймати. Не менш важливим є те, що подкасти часто орієнтуються на різну аудиторію. Є більш аналітичні випуски для тих, хто хоче глибше розібратися, а є більш емоційні або історійні – для тих, кому важливо почути людські історії. Така різноманітність дозволяє охопити ширше коло слухачів. Попри те, що тема війни сама по собі складна і важка, подкасти допомагають подати її більш м'яко.

У підсумку можна сказати, що тематичні особливості подкастів про російсько-українську війну полягають у поєднанні різних рівнів – від особистого до загальнонаціонального. Тут є і історії людей, і пояснення подій, і емоції, і аналітика. Саме це робить такі подкасти важливим інструментом не тільки інформування, а й розуміння того, що відбувається в країні під час війни.

У сучасних українських подкастах, зокрема у проєктах «Radio NV», військовослужбовці посідають центральне місце як основні носії досвіду війни, адже саме через їхні особисті історії формується найбільш повне й емоційно насичене уявлення про події, що відбуваються на фронті. Такий підхід є цілком логічним, оскільки сухі новинні зведення не здатні передати ті внутрішні переживання, мотивацію та складність вибору, з якими стикаються люди, що безпосередньо беруть участь у бойових діях, тоді як формат подкасту дозволяє розкрити ці аспекти значно глибше, без обмежень у часі та без надмірної формалізації [2, с. 4].

Розглядаючи матеріали за 2025 рік, можна виділити кілька ключових архетипів експертів – від «стратега-радикала» до «системного інноватора», кожен із яких транслює власну модель

компетентності, що є критично важливим для аудиторії в умовах тривалого протистояння.

Постать Романа Світана у випусках аналізованого періоду репрезентує тип професійного військового, чия особистість сприймається через призму непохитної рішучості та технічної грамотності. Його статус полковника запасу ЗСУ та пілота-інструктора дозволяє йому вибудовувати образ людини, яка володіє «холодною логікою» війни. Зокрема, у матеріалах за квітень 2025 року Р. Світан постає як прихильник радикальних стратегічних рішень, наприклад, ударів по центрах прийняття рішень ворога у відповідь на терористичні акти проти цивільного населення. Його манера спілкування характеризується лаконічністю та відсутністю зайвої емоційності навіть при обговоренні найбільш гострих тем, такі як використання лазерних комплексів чи розширення виробництва ракет. Для аудиторії Р. Світан стає втіленням вольової армії, яка не просто обороняється, а здатна на масштабну відплату. Він вдало поєднує технічні характеристики озброєння з політичними вимогами до міжнародних партнерів, формуючи в слухача відчуття, що перемога є технічно досяжною за умови політичної волі [5].

Докорінно інший особистісний вимір демонструє Ігор Луценко. Його медійний образ – це синтез чинного військовослужбовця аеророзвідки, інтелектуала та громадського діяча. У випусках, присвячених розвитку Сил безпілотних систем та кадровим змінам у військовому керівництві, І. Луценко постає як «голос системних реформ». Його особистість викликає довіру завдяки здатності до критичного самоаналізу всередині військової структури. Він не боїться порушувати питання хаосу в управлінні, корупційних ризиків або неефективності державних закупівель, що робить його в очах слухача «інсайдером-правдорубом». І. Луценко апелює не до емоції помсти, а до раціональної потреби в ефективній державній машині. Його фраза «Про це написала людина, якій я довіряю» увиразнює мережевий, горизонтальний характер його зв'язків, що дуже імпонує сучасному українському суспільству, яке звикло до волонтерської та громадської взаємодії. Через його постать транслюється образ «нового воїна» – розумного, критичного й орієнтованого на технологічну перевагу [6].

Подкасти створюють особливий простір для формування образу захисника, оскільки вони не обмежені жорсткими рамками ефірного часу і не потребують надмірної формалізації, як це часто буває у новинних сюжетах. У такому форматі військові можуть говорити від себе, без підготовлених текстів, що дозволяє передати їхній досвід більш природно. Саме ця «непостановочність» і створює ефект довіри, коли слухач сприймає сказане не як офіційну інформацію, а як особисту історію, яка має емоційне підґрунтя. Такий підхід не

зменшує значущості військових, а навпаки, підсилює її, адже демонструє, що їхня сила полягає не у відсутності страху, а у здатності діяти, попри нього.

У процесі формування цього образу важливу роль відіграє і сам журналіст, який виступає не тільки як інтерв'юер, а як посередник між військовим і аудиторією. Від того, як він будує розмову, які питання ставить і як реагує на відповіді, залежить те, яким саме постане герой подкасту. Якщо журналіст дає можливість говорити вільно, не перебиває і не нав'язує свою позицію, образ формується більш природно і без спотворень. Крім того, подкасти сприяють формуванню довготривалої пам'яті про війну, оскільки фіксують особисті історії у вигляді аудіозаписів, які зберігають не лише факти, а й емоційний стан людей у конкретний момент часу. Це означає, що образ захисника, який формується сьогодні, може впливати на сприйняття війни в майбутньому, коли ці записи стануть своєрідним свідченням епохи. Важливо також, що подкасти охоплюють різні типи військових досвідів, показуючи не тільки фронтові історії, а й інші аспекти служби, що розширює уявлення про захисників. Це може бути як боєць на передовій, так і людина, яка виконує інші важливі функції, але теж є частиною оборони країни [4, с. 2]. Така різноманітність дає змогу уникнути звуженого витлумачення ролі військових.

Список використаних джерел

1. Байдаков А. В. Українські аудіоподкасти в контексті мультимедійності: кваліфікаційна робота бакалавра. Запоріжжя, 2024. 45 с.
2. Бідзіля Ю. М., Толочко Н. В. Історія української журналістики (II половина XX – початок XXI ст.): навчально-методичний посібник. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2024. 54 с.
3. Валівоч А. І. Мовна ідентичність у контексті російсько-української війни та еміграції українців у Польщі: кваліфікаційна робота магістра. Хмельницький, 2024. 76 с.
4. Юган Н. Л. Наратив українсько-російської війни у навчальних подкастах. *Діалог культур у європейському освітньому просторі*: матеріали VII Міжнародної конференції, м. Київ, 10 травня 2022 р. / Київський національний університет технологій та дизайну. Київ: КНУТД, 2022. С. 25–30.
5. «Radio NV» Ми повинні вдарити ракетами по Кремлю. Ось такою має бути відповідь ЗСУ | Роман Світан. 2025. URL: <https://podcasts.nv.ua/episode/42206.html>
6. «Radio NV» Про це написала людина, якій я довіряю. Чи звільнять Сухаревського? | Ігор Луценко. 2025. URL: <https://podcasts.nv.ua/episode/42119.html>